

Снітко Марина Аркадіївна,
аспірант Київського університету імені Бориса Грінченка

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ НА ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ

Однією з основних ознак розвитку сучасного суспільства є стрімкий розвиток інформаційних технологій, який дає можливість сучасним підліткам навчатися, обговорювати проблеми, які турбують, знайомитися та спілкуватися з друзями, а також перенестися в будь-яку країну світу, дізнатися про її культуру та традиції. Проте слід зазначити, що Інтернет-мережа дає не тільки можливість для розвитку здібностей, покращення знань та розширення кола інтересів, але й негативно впливає на формування цінностей підлітків.

Питання впливу Інтернет-мережі на формування цінностей досліджують вітчизняні та зарубіжні науковці: І. Шевченко, Ю. Бабаєва, О. Войскунський, О. Смилова. Дослідники зазначають, що перебуваючи у віртуальному світі та вивчаючи інформацію, яка розміщена в Інтернет-мережі, у підлітка формується система цінностей, яка визначає виняткове ставлення до певних дій, вчинків, явищ як віртуального, так і реального життя; визначає його поведінку та майбутню соціальну діяльність.

Під цінностями розуміється будь-яке матеріальне або ідеальне явище, яке має значення для людини чи суспільства, заради якого вона діє та живе, витрачає власні сили та ресурси [3]. Потреба у визначенні особистісних цінностей, пріоритетів та сенсу життя виникає у кожної людини. Це одна з найважливіших потреб особистості. Особливості становлення особистості залежить від економічного та культурного рівня розвитку суспільства, в якому вона живе, від того, який історичний етап цього розвитку. Розвиток особистості та формування шкали життєвих цінностей підлітка визначається також і тим, що очікує від нього сім'я та суспільство, які цінності та ідеали йому пропонують, які завдання ставлять перед ним.

Проблема формування цінностей за допомогою Інтернет-мережі в підлітків стає актуальною у зв'язку з загостренням багатьох молодіжних проблем (наси́льство, злочинність, домінування культу сили, погіршення фізичного та психічного здоров'я). Необхідно зазначити, що діяльність підлітка в Інтернет-мережі може містити певні небезпеки та ризики у віртуальному просторі, що в подальшому може відображатися на його життєдіяльності в реальному житті. За даними дослідження, проведеного науковцем С.П. Тищенко, підліток особливо вразливий до негативних явищ в Інтернет-мережі, оскільки його свідомістю маніпулювати найлегше. Відсутність чіткої і виразної культурної політики, перенасичення інформації та відео-роликів героїзованим насильством та дорослим контентом, розмивання культурних констант і послаблення соціальних табу найбільше відображається на поведінці підлітка, прищеплює йому викривлену та спотворену систему цінностей та уявлень про світ [4].

Використовуючи Інтернет-мережу у повсякденному житті для спілкування, пошуку інформації, організації та проведення дозвілля, у підлітків відбувається заміна реальних цінностей на віртуальні, які з часом трансформуються у реальне життя. Дослідники зазначають, що перегляд відео із зображенням насильства та жорстокості може призвести до розвитку агресивних почуттів, реакцій та поведінки підлітків; нечутливості підлітків до скоєння насильства в реальному житті; посилення страху стати жертвою насильства, що формує недовіру до оточуючих; сприйняття реального світу як середовища, де панує зло та жорстокість [2]. У підлітків, які під час віртуальних ігор використовують насильницькі дії та жорстокість з метою досягнення мети, формується думка, що насильство – це ефективний спосіб вирішення конфліктів, самоствердження та самореалізації.

Поруч з домінуючим культом жорстокості в Інтернет-мережі панує культ смерті. На сьогоднішній день великою популярністю користуються сайти, на яких розміщені фото та відео із зображенням масових страт, ДТП, тортур, самогубств, жорстоких вбивств тварин тощо. Перегляд цих файлів не вимагає попередньої реєстрації користувачів із зазначенням їхнього віку.

Підтвердженням негативного впливу Інтернет-мережі на формування цінностей підлітків є випадок у одному із загальноосвітньому навчальному закладі м. Чернівці. Так, учнями 11 класу був знятий восьмихвилинний відеоролик про знущання над однолітками та молодшими школярами на камеру мобільного телефону та розміщений в Інтернет-мережі. Шестеро учнів 11 класу діють як герої комп'ютерних ігор та фільмів про поганих хлопців: б'ють інших учнів на очах у дівчат та працівників школи, викручують їм руки, імітують статевий акт. На плівці працівниками органів внутрішніх справ було зафіксовано знущання над шістнадцятьма підлітками. Хлопці, які знімали відео та були головними героями у ньому, ніякого покарання не отримали.

Проведений аналіз теоретичних джерел та інформації, яка розміщена у віртуальному світі, дає можливість дійти висновків, що Інтернет-мережа може як позитивно, так і негативно впливати на формування цінностей підлітків. Можливість будь-якому користувачу Інтернет-мережі розміщувати інформацію на сторінках веб-сайтів дає змогу широко транслювати певні моделі поведінки, цінності та копіювати їх у реальному житті, що не завжди є адекватними та такими, які відповідають реальній дійсності. Неконтрольоване використання підлітками Інтернет-мережі може супроводжуватися зміною реальних цінностей на віртуальні.

Використана література:

1. Бодалев А. А. Психология общения : [Избранные психологические труды] / Бодалев А. А. – М. : Московский психолого-социальный институт, Воронеж : НПО “МОДЭК”, 2002. – 256 с.
2. Войскунский А. Е. Психологические аспекты деятельности человека в Интернет-среде // 2-ая Российская конференция по экологической психологии: тезисы. – М. : Экопсицентр РОСС, 2000 – С. 269-270.
3. Педагогический энциклопедический словарь [гл. ред. Б. М. Бим-Бад]. – М. : Большая российская энциклопедия, 2002. – 528 с.
4. Прийменко В. Діти, які грають в ігри, або комп'ютерна залежність / В. Прийменко // Газета «Психолог». – 2006. – № 46. – С. 13-16.